

Datum: 04-06-2026

Volgnummer: 2025-2026/15

Commissie voor Onderwijs

Geen plaats, geen perspectief: een oproep voor meer capaciteit, een sterker inschrijvingsrecht en inclusie voor kinderen met een handicap

Het Kinderrechtencommissariaat drukt opnieuw zijn grote bezorgdheid uit over het aanhoudende plaatstekort in het buitengewoon onderwijs en de samenhang met de moeizame realisatie van inclusief onderwijs. Ook dit jaar ontvangen wij opnieuw schrijnende meldingen van kinderen die tijdens het schooljaar of na de aanmeldperiode geen plaats vinden in het buitengewoon onderwijs en daardoor langdurig zonder passend onderwijsaanbod blijven. Sommige kinderen kunnen gelukkig blijven rekenen op ondersteuning in het gewoon onderwijs, maar voor anderen is die ondersteuning ontoereikend, waardoor zij weliswaar ingeschreven blijven in een school, maar in de praktijk grotendeels thuiszitten of slechts heel beperkt onderwijs volgen. Voor deze kinderen staat niet alleen het recht op onderwijs onder druk, maar ook hun recht op ontwikkeling, participatie en welzijn. De meldingen tonen een blijvend structureel probleem dat kinderen en gezinnen diep raakt en dat een kordate beleidsaanpak vereist.

Vanuit het Kinderrechtencommissariaat hebben wij in ons dossier 'Thuiszitters uit de schaduw'¹, in onze jaarverslagen en in eerdere adviezen al herhaaldelijk gewezen op de gevolgen van de aanhoudende capaciteitstekorten in zowel onderwijs als zorg.

In dit standpunt harnemen wij vier concrete aanbevelingen:

- Investeer verder in bijkomende capaciteit;
- Maak versneld werk van een nieuw inschrijvingsrecht voor het buitengewoon onderwijs en van een gezamenlijk aanmeldsysteem voor Vlaanderen en Brussel;
- Geef voorrang aan kinderen die in een eerdere aanmeldperiode geen plaats vonden;
- Zorg voor een betere controle op het inschrijvingsrecht.

Deze maatregelen zijn noodzakelijk om het recht op onderwijs voor alle kinderen beter te garanderen.

1. Plaatstekort heeft zware gevolgen voor kinderen en gezinnen

Een bijzonder aangrijpende melding betreft een jongen van negen jaar. Bij de overgang van het gewoon kleuteronderwijs naar het gewoon lager onderwijs moest hij zich herinschrijven in dezelfde

¹ <https://www.kinderrechten.be/advies/dossier-thuiszitters-uit-de-schaduw>

school. Door het kleinere aantal plaatsen viel hij uit de boot. Zijn ouders gingen daarna samen met het CLB op zoek naar een plaats in het buitengewoon onderwijs. Voor het vierde jaar op rij melden zij hem aan in een ruime regio, maar telkens belandt hij op een wachtlijst. Deze jongen, die beschikt over een verslag type 2 en autismespectrumstoornis heeft, zit inmiddels al drie schooljaren thuis zonder enig onderwijsaanbod en ook voor volgend schooljaar is er geen perspectief op een inschrijving. De betrokken CLB-medewerkers uiten hun ernstige bezorgdheid over de impact op het kind en zijn gezin. Het CLB kon bekomen dat de jongen twee nachten per week verblijft in een multifunctioneel centrum, maar er is geen dagbesteding en de school op dezelfde campus gaat niet in op de vraag om hem in overcapaciteit in te schrijven.

Ook andere meldingen tonen dezelfde pijnlijke realiteit. Zo ontvingen wij een melding over een twaalfjarige jongen die sinds november 2024 thuiszit nadat zijn school aangaf niet langer aan zijn ondersteuningsnoden te kunnen voldoen. Sindsdien vond hij noch een nieuwe school, noch een plek in een dagcentrum. Een burgemeester contacteerde ons over een vierjarige kleuter die nergens terecht kan in een school voor buitengewoon onderwijs type 2. Daarnaast bereiken ons meerdere signalen van ouders die al drie of vier jaar tevergeefs proberen een plaats te vinden voor hun kind. De impact is bijzonder groot: ouders zien hun kind stagneren in hun ontwikkeling, ervaren gevoelens van machteloosheid en onzekerheid en moeten soms hun professionele activiteiten stopzetten om zelf de zorg voltijds op te nemen. De meldingen die ons bereiken tonen situaties waarbij de rechten van kinderen ernstig onder druk staan, soms al voor een lange periode. Belangrijk om hierbij te vermelden is dat wij het topje van de ijsberg zien.

2. Blijvend structureel probleem

Deze situaties zijn geen individuele uitzonderingen. Ze wijzen op een structureel tekort aan capaciteit en ondersteuning. Hoewel de Vlaamse overheid de voorbije jaren inspanningen leverde om bijkomende plaatsen te creëren, blijven de wachtlijsten voor bepaalde types en regio's onaanvaardbaar lang. Voor kinderen die vandaag geen plaats vinden, bieden toekomstige uitbreidingen bovendien geen onmiddellijke oplossing.

Daarnaast blijven wij vaststellen dat het plaatstekort in het buitengewoon onderwijs samenhangt met de moeizame realisatie van inclusief onderwijs. Veel scholen in het gewoon onderwijs ervaren onvoldoende ondersteuning om leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften kwaliteitsvol op te vangen. Daardoor worden kinderen sneller doorverwezen naar het buitengewoon onderwijs of vallen zij uiteindelijk zonder passend aanbod.

3. Informele weigeringen ondermijnen het vertrouwen in onderwijs

In verschillende meldingen duiken bovendien signalen op van informele of zogenaamde "weigeringen onder de tafel". Ouders die bij verschillende scholen moeten aankloppen voor zij een school vinden die bereid is hun kind met een IAC-verslag in te schrijven 'onder ontbindende voorwaarde', hoewel zo'n inschrijving decretaal verplicht is wanneer er nog vrije plaatsen zijn. Ouders krijgen te horen dat een school hun kind niet zal kunnen begeleiden of dat een inschrijving weinig zin heeft, zonder dat een formele procedure wordt gevolgd. Ook de ouders van de negenjarige jongen kregen van scholen in het gewoon onderwijs de boodschap dat een inschrijving waarschijnlijk toch niet zou lukken en dat zij snel opnieuw op zoek zouden moeten naar een andere school.

Dergelijke praktijken zijn in strijd met het inschrijvingsrecht en ondermijnen het vertrouwen van ouders in het gewoon onderwijs. Hoewel ouders een klacht kunnen indienen bij de Commissie Leerlingenrechten, zetten velen die stap niet omdat zij zich door de houding van de school al niet welkom voelen. Hierdoor verdwijnen weigeringen uit beeld, kunnen ouders hun rechten moeilijk afdwingen en ontbreekt een betrouwbaar zicht op de omvang van het probleem.

4. Vier noodzakelijke beleidsmaatregelen

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt daarom opnieuw met aandring om bijkomende maatregelen te nemen.

1. Blijf investeren in bijkomende capaciteit

Ten eerste blijft gerichte capaciteitsuitbreiding noodzakelijk. De Vlaamse overheid moet blijven investeren in bijkomende plaatsen in het gewoon en het buitengewoon onderwijs. De ambitie van 'scholen voor iedereen' vergt een toekomstgericht en doortastend capaciteitsbeleid dat garandeert dat elk kind een plaats heeft in een passende school waar het alle kansen krijgt om zich te ontwikkelen. Waar structurele tekorten aanhouden, moet de overheid zelf initiatief nemen om bijkomend aanbod te realiseren via het officieel onderwijs. Heel belangrijk daarbij is dat er een duidelijk en actueel zicht moet komen waar de (grootste) capaciteitsnoden in Vlaanderen zich situeren.

2. Maak versneld werk van een nieuw inschrijvingsdecreet buitengewoon onderwijs en een gemeenschappelijk aanmeldsysteem voor Vlaanderen en Brussel

Ten tweede vragen wij om versneld werk te maken van een nieuw inschrijvingsdecreet voor het buitengewoon onderwijs en een gemeenschappelijk aanmeldsysteem voor Vlaanderen en Brussel. Een transparant en centraal systeem kan jaarlijks een nauwkeurig beeld opleveren van de reële capaciteitsnoden en zorgt voor een eerlijkere toewijzing van beschikbare plaatsen.

3. Geef voorrang aan kinderen die eerder geen plaats kregen

Ten derde vragen wij bijzondere aandacht voor kinderen die in een vorige aanmeldperiode geen plaats kregen. Vandaag moeten zij opnieuw deelnemen aan een nieuwe aanmeldronde zonder enige voorrang. Zonder bijkomende waarborgen zitten sommige kinderen jarenlang vast in een vicieuze cirkel van aanmelden, wachtlijsten en thuiszitten. Dat moet worden doorbroken door hen voorrang te geven bij een volgende aanmeldperiode.

4. Zorg voor een betere controle op het inschrijvingsrecht

Ten vierde vragen wij een betere registratie en opvolging van inschrijvingsweigeringen. Scholen moeten elke weigering systematisch melden. Creëer in de leerlingendatabank ook een 'knipperlichtfunctie' die signaleert welke scholen disproportioneel vaker overgaan tot de ontbinding van een inschrijving onder ontbindende voorwaarde. Daarnaast moet er een laagdrempelig meldpunt komen waar ouders, CLB's en andere betrokkenen ook ongeoorloofde of twijfelachtige inschrijvingspraktijken kunnen laten registreren. Dit biedt de onderwijsinspectie meer informatie voor het uitoefenen van haar controletaak.